

delu in vsakemu tudi prisodil primerno plačilo. Mi učitelji se tega ne bojimo. Pravica naj vlada!

Dokler nimamo take šole in dokler se bo šolstvo tako sistematiško zamenjalo, kakor se ravno v sedanjih časih, pa ne pričakujmo od zapričete akcije samosvojitve posebnih vsaj trajnih uspehov ne.

Gospodje, brez razlike političnih strank, poslušajte ta naš glas! Streznite se in popravite, kar ste zakrivali, oziroma lotite se tudi dela na šolskem polju! Dela je preveliko, če hočemo emancipirati narod od tujega vpliva in če hočemo, da ni tekla zaman kri narodnih mučnikov Adamiča in Lundra!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono nalozim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra: K 160.792'60.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znak se ne odgovarja.

Kdo nam more pomagati!

K sedanjim dogodkom na slovenskem ozemlju.

Mnogo je poklicanih, a malo izvoljenih. Ta izrek velja posebno za današnje čase. Dandanes so prišle vse stvari do skrajne razcepjenosti. Vse gleda le na individualnost. Pri tem nas sicer veže skupna vez, ki je posebljena v besedi civilizacija. Ta individualnost črpa svojo snov iz skupnosti, ki jo more pospeševati le dobro premišljen individualce.

Da smo zagledali luč sveta, so nam bili potrebni eni in isti pogoji; vsi smo takorekoč bili prej in smo še sedaj podvrženi isti usodi. Močnejši premaguje šibkega, da se ne more natančno razdeliti vsega, kar sodi v delokrog močnejšega. Tukaj bomo imeli v prvi vrsti v mislih moč ali energijo. Ta energija pa izhaja iz zgodovinskih ozirov od dobro organizovanih skupin, od okoliščin, v katerih se kaka energija razvija in iz prave kulture, ki vpliva na delovanje energije. Tako smo raznovrstni že v mali družini. Otrok, ki je po vplivu staršev tak kakor eden izmed njih, se razlikuje že v tem, da nima toliko izkušenj kakor odrasli — ni še zrel; mladenič, ki je skoraj končal svojo izobrazbo ali pa se namenil za življenje, ne more imeti tiste energije kakor popoln mož. V prvi vrsti ima prvo besedo za individualnost osebe šola življenja. V nji se že v eni družini nahaja jako naraven odsvit. Kakor hitro se je kdo že izšolal v ožji družini, tako mu je že priroda dala to, da vpliva na druge družinske člane. Šola življenja pa je vedno ena in ista; povsod se odigravajo ravno iste moči bodi prirodne ali nadprirodne, a učinki so skoraj vedno različni: kmet si pridobiva drugačne predstave nego rokodelce, meščan, obrtnik ali uradnik: zato taka razlika med družinami. Kar je enemu prav dobro, je drugemu dovolj, ali komaj zadostno. Kolika pa je razlika pri takih malih skupinah v veri, jeziku in pa v

živlenskih okoliščinah! Ni dovolj, da vemo le to, ker ni naše življenje zaradi nas, ampak mi smo ustvarjeni zaradi njega. Zato si moramo zapomniti, da imamo spoznavati ta prečudni red in čemu smo tu kakor bojevniki za lastno usodo.

Bojevniki za lastno usodo smo, ker je naše življenje delo in to skupno delo z lastnimi močmi proti delu skupnih moči vesolstva. Seveda je naša moč ali naša energija del splošne vseobče energije, ali mi imamo kakor vsaka druga stvar tudi čut samohranitve in samobrambe. Gorje ali v pravem pomenu besede usodno tam, kjer se dobiva dve enako skrajno nasprotni moči; odbijata se tako, da se bitja, imajoča te moči, gotovo uničijo. Da se kolikor mogoče vse take nepravilike ublažujejo — seveda ni nobeno pravilo brez izjem — skrbi v prvi vrsti celokupnost velikih družin, in to so razni uradi, občine, okraji, dežela in sledujoč v najvišji upravni in ustavni obliki država. Njeni temelji slone na bistvu poedinih individualnih moči, ki so v raznih družinah organizovane med seboj. Te organizovane skupine so omejenjene družine, občine, okraji, pa tudi razne zveze, društva, občestva, ki se zopet združujejo v plemena, rodove itd.

Zato je potrebno, da so danes te skupine in zveze tudi take, da je mogoče vsakemu posamezniku črpati iz njih korist. Vsak poedinec ima biti tudi individualno prešinjen z vsem, kar je potrebno danes človeku. Skrb mu mora biti zase toliko, kolikor za druge, ker le med enakimi odnosaji mu je mogoče prav odigravati svoje nagibe, med svojimi enakimi izraževati svoje želje in pokazovati neovirano svoja čustva. Dolgo dobo pa smo videli in še vidimo, da je v veliko, veliko slučajih človek tuj celo med domačimi. Dosedaj se ni mogla energija človeka v toliko koncentrovati, da bi mogla neovirano vplivati brez zamere ali škode sebi ali komu drugemu. Ako je kdo izrazil svojo potrebo napram drugemu, si je s tem svoje stanje poslabšal, ker drugi ni bil toliko energičen, da bi odstopil od svojih navideznih pravic na korist prvemu. Društva s takimi pojavi so jako majhnega pomena, ker se v njih družijo že v tem tako različne osebe. Seveda dela to razliko tudi človeški značaj. Vpliv značajev se pa zruši na zahtevo prave človeške energije. Za skupnost tako potrebne energije pa ne moremo izsiliti na umeten način; potrebno je človeku zato dolge izkušnje, popolnega zdravja in pripomočkov, da vse to dožene. Kje je še to v nižjih in srednjih stanovih? Je li v višjih stanovih vse v redu? V vseh slojih mora zavladati neka enakomernost, in socialno življenje se predrugači, reformira. S tem ne rečem, da se odpravijo vsi stanovi, ali zadovoljnost in subjektivno čustvo vseh pride na tako stopnjo, da smo lahko med seboj vsi enaki; ni nas sram enega pred drugim; skupaj vzrastemo, živimo in odmrjemo. Odmrjemo sicer mi, ali rodovi ostanejo — ti rodovi, ki se bodo z veseljem spominjali na blagodejno vplivanje, ki ga je dosegla ljubezen prejšnjih časov.

Zora puca, bit će dana! Že kdaj smo imeli priliko vzklikati na sledeč način, ali marsikak vzklik nam je zaostal v grlu, ker med nami ni bilo pravega ognja. Že za slovenskih blagovestnikov Cirila in Metoda nam je pretilo dokaj nevarnosti; za reformacije Primoža Trubarja ni bilo prave organske zveze med poedinci; zato je pa nastal boj, nesrečen boj, ki

kaže, kam pridemo, ako ne pričnemo s pravim delom. Kakor sta bila Ciril in Metod in Primož Trubar apostola, tako imamo še drugih znanih in neznanih mož, ki so delali v pravem pomenu besede za delo. Začetki so se sicer postavili v nas vseh, ali boj viharjev jih je fako ušibil, da se niso dali izvabiti iz semena, ki je bilo skrbno vsejano.

Vsaka stvar ima svoj začetek. Tako tudi ta. Veliko mladeničev, ki se izobrazuje v šoli življenja, si pridobi prepotrebni izkušnji in prepotrebne znanja, da kot zreli možje delajo za blagor človeštva. Od teh je odvisno, kako se kultura razširja med narodi in kako se mora edinstvo in sloga sejati najskrbneje, da se more odbiti skupnega in nevarnega sovražnika.

Premalo je še apostolov in poslancev, ki bi mogli gotovo in uspešno odbijati sovražne navale, ki nam čim srditeje prete. Veliko jih je pa takih, ki so le psevdopostoli, ki imajo sicer hipnih uspehov, ali glede celokupnosti več škodujejo nego koristijo. Dobro je pa vendar to v tem, da znamo razločevati take, ki hodijo kakor ovce v volčji in lisčiji podobi. Oni kažejo, da nimajo prave energije, ti pa, da jim ni nič na drugem kakor na svojem slepem egoizmu. Temu in takemu pa se pride vendar v nekem času na sled; zaupanje v take pojave čim bolj obledeva; začenja se drugačno življenje, ki potegne vse k novemu delu.

Že od nekdanj se je moralo človeštvo bojevati z razdirajočimi močmi in tako je tudi danes. Kakor je bilo človeštvo v oni dobi zastopano po lovcih, ribičih in kmetovalcih, tako je še dandanes in bo tudi gotovo še vnaprej. Od tistega časa so ljudje krepki, močni in zmogni, ustavljati se vsem elementarnim neugodam. Potresi, povodnji in druge katastrofe so tudi dandanes na dnevnem redu. Živež si moramo tudi sedaj pridobivati iz zemlje, ki je drugače obrazovana kakor nekdanj; nekoč so bili večinoma gozdovi, vode, močvirja in puščave. Stanovanja so bila celo v podzemeljskih luknjah, da se je človek obvaroval proti divjim živalim. Temperatura in menjava letnih časov, kakor tudi dan in noč, suho, mokro, oblačno, sneg — vse se skoraj gotovo istotako vrsti kakor nekdanj. Od tistikrat se je dosti izpremenilo, in ne moremo reči, ali so bili tudi tistikrat ljudje srečni. Imeli so seveda svoje napake, pa tudi svoje vrline kakor dandanes. Kaka preemba je morala torej nastati in je res nastala, ker so se nazori in izkušnje vedno in vedno večale. Ali so bili časi tistikrat veseli? Ali so sedanji časi za nas veseli? O tem ne moremo govoriti, pač pa lahko rečemo, da nam je še potreba vedno večjega napredka, večje kulture in civilizacije.

V duhu vidimo, kako bo močnejši branil šibkega, kako stala pravica nad krivico. In ta trenutek — kdaj nastopi? Takrat, ko bomo sami hoteli. Takrat, ko ne bo človeška energija samo ideal vseh, temveč tudi praksa. Do tedaj pa bodo še iste naravne ovire, isti naravni večni zakoni, ki se proti njim zaman nekateri bojujejo. Pregovor pravi: Proti nevednosti se bojujejo celo bogovi zaman. — Ta nevednost, ki se je prikazovala v masah semtertja posamezno ali v večji množini, izpreminja luč, ki mora za vse svetititi in se jo je devalo pod mernik. Dvojna mera je vladala v prečudni obliki in se je dosti časa šopirila in se še šopiri v škodo nam samim. To dvojno

mero zapazimo potem tudi v manjših kakor v večjih organizacijah. Ker je to gotovo tudi posledica prirode, zato je dolžnost in pravica človeštva, da za neporušeni sistem ohrani svojo veljavo in odpre oči vsem, da se ne štejejo kakor nepotrebne stvari na tem svetu, ako jih tare sila. Quid licet Jovi, non licet bovi. Vse pa o svojem času. Dobro nam je znati, da „svaka sila do vremena“. Mnogo časa je trajalo da sta moč in vlada poedinih narodov, ki so bili na vrhuncu svoje sreče, začeli vidno izpreminjati svoj višek. Kolikor so oni svoj višek odklonili prvotnosti, toliko se je drugje kaj predrugačilo. V tem pogledu smo bili nekateri kakor v čolničku, ki je brodil po razburkanem morju človeštva. Čolniček se še ni razbil, razburkanja valov pa tudi ni konec. Dokaj se je izpremenilo pri čolničju, mnogo vrstni so postajali valovi, ki so se vzdigovali od sovražnih nam bregov. Najpogubnejši pa je bil za vsakega nekaj varljiv mir, ki se je v sredini sreča posameznikov prikazoval v marsikaterih oblikah. Tu se je komu zazdelo, da vlada, da stoji trdno, a že je Damoklejev meč visel nad njim; tam je kdo iztezel roko po osvežujočem sadju, a nevidna roka mu je vse to v trenutku umaknila. Misel, da ima vse, ona sirena, ki je drznega ribiča hotela upokojiti, mu je odvzela še to, kar je imel. In tako se je pričel zopet boj za življenje; od pričetka sem je bilo v kupi polno grenjav — vse po starem!

Dosti vsebuje šola življenja; njeni viri nikoli ne usahnejo; iz njih nam bo mogoče še marsikaj se naučiti. Sovražniki naši so tudi sovražniki celokupnosti. Kjer dobe ti kako slabo neutrjeno ali neizkušeno skupino ali celo posameznika, ne nastane velik boj; preobrat je majhen, a učinek, dasi nestalen, vendar velik. Nevednost je ona prva in glavna hiba v vseh časih, ki je bila nepripravljena za kakršnokoli podvzetje; mir je bil, če moremo o miru tu govoriti, in z mirom so se pojavljali znaki podcenjevanja svojeje in drugih. S tem se je bilo podlago drugim. Sovražnost je začela zmagovati. Še nekaj in bi zmagala. Ko se je pričelo omalovaževati svoje koristi, ni se moglo bojevati pogumno, ni se vedelo o svojem lastnem bistvu, izgubilo se je pogumnost, da se o pravem času ni podrlo nasprotnika. Pa tudi potrpljenje je ginevalo, ni se znalo vztrajati v boju v delu in celo v svoji slepoti se je podcenjevala moč sovražnikova. Tako se ni moglo nadaljevati. Inferiornost je morala polagoma izgubljati svoje oblike in to že v dobi humanizma. Da nismo imeli pravih mož, ne mogli bi o tem niti sedaj govoriti. Že omenjena blagovestnika Ciril in Metod, Hus, Trubar, Vodnik, da ne govorimo o Kristu, Slomšku, Lutru, Danteju in Mohamedu ter drugih, pričajo o tem.

Za to pa je treba vedno pripomočkov, ki jih zahteva ta vedni boj. Ne bojmo se raznih oblik, ki nas z njimi zasiplje naš sovražnik. Da smo tatovi, razbojniki, tolovaji, uporniki in bogsigavedi kaj še, nas ne vznemirja — zato roko na srce — o tem ne moremo govoriti. Zvesto in pošteno moramo sedaj stati na braniku za svoje pravice — ne gledati ne na desno ne na levo, temveč hoditi po svoji začetni poti do skupnega smotra; miru — one sladkodoneče besede — ne smemo poznati; ogibati se moramo mehkužnih besed našega

Dalje v prilogi.

tega članka posnemljemo: Socializem, normalne stopnjevanje demokracije, fatalni produkt gospodarskega razvoja, se je moral neobhodno objaviti tudi na Turškem po končnem osvobojevanju iz despotizma.

Mnogo let že eksistira revolucionarna organizacija armenskih socialistov „Droshlak“, ki je sprejela načela mednarodnega socializma. Pred nekoliko dnevi, kakor so objavili „Times“, je bil v Solunu ustanovljen socialistički list in socialistička organizacija za Makedonijo. Socialistički elementi so živeli doslej nekam zamešano med turškim prebivalstvom, ki je tuptam bilo naklonjeno liberalizmu in demokraciji. Danes, ko je boj proti tiraniji privedel do zmage, se ojačuje tudi socializem. Res je, da se ni velika industrija še vkoreninila na Turškem, ali moderni proletarijat tam že eksistira poglavito na železnih in v tiskarnah. Ta proletarijat se je že zglasil k življenju s stavkami, ki so prestrašile ves Yildiz Kiosk. Danes trajajo stavke na progah Smyrne-Aidin-Kassaba. Istočasno se naznanja iz Anatolije, da Mahmet Mehzet ustanovlja v Smyrni časopis „Erghat“

(Delavec), prvi socialistički organ v turškem jeziku. Redaktor tega časopisa je človek visoke inteligence. „Temps“ je pisal o njem, da je ta oseba neobičajno zanimiva in naobražena. Mahmet Mehzet je večš razen materinščine tudi arabskemu, perzijskemu, francoskemu, angleškemu, nemškemu in grškemu jeziku. Že deset let propaguje ideje socializma. Zaradi mladoturškega delovanja je bil obsojen v domstrtno ječo. Ko ga je sodnik po razsodbi vprašal, da li si česa želi, je odgovoril: „Da, hočem Vam reči, da bom v treh mesecih že na svobodi!“

Tako se je tudi zgodilo. Po razglasenju konstitucije je postal deležen amnestije in se, kakor rečeno lotil izdajanja prvega turškega socialističkega lista.

Notranja uporaba vode.

Piti svežo vodo, zlasti svežo studenčnico, v gotovih časih ni za človeka ne samo užitek, ampak je tudi v njegovem zdravstvenem interesu.

Z vodo, ki jo pijemo, nameravamo instinktivno nadomeščati ono, ki jo izgublja naše telo pri svojem presnavljanju, želimo pa tudi začasno, to se pravi, večkrat na dan ponavljamo ohlajenje telesa. Kako važno je za človeka uživanje vode, izhaja iz tega, da telo trajno pomanjkanje vode še težje prenaša nego pomanjkanje hrane. Pri tem pa se nam stavi nasproti vprašanje: Koliko vode naj povprečno pijemo in ob katerem času?

Mnenje, da je veliko vode piti zdravo, je bilo zlasti pred nekaj desetletij vzrok, da so mnogi ljudje pili sila veliko vode. A tudi nasprotno mnenje ima svoje pristaše. Pravo leži v sredi: Človek naj na splošno pije, kadar ga žeja. Ker pa po eni strani večjih množin mrzle vode težko prebavimo, po drugi strani pa se želodec s tem preveč napenja in se njegovi notranji deli premočno ohladi, zato so zmerne množine vode kakor vsakdanja pijača za telo najprikladnejše.

Pri človeku, ki iz navade pije preveč vode ali piva, premočno trpe ledvice, srce in žile, zaradi česar rade obole. Potreba pijače

je pri posamezniku različna in je odvisna od letnega časa, temperature, vodenosti zunanega zraka in različnih drugih živlenskih pogojev. Tako čutimo poleti večjo žejo in večjo potrebo po notranjem ohlajenju kakor pozimi. Mrzličavim je treba vsekakor veliko vode. Pri visoki zunanji temperaturi v poletnem času lahko nastopi nevarna solučarica, ako telo ne dobi dovolj vode vase. Dočim naj zdravi ljudje pijejo vodo vedno, če le mogoče svežo, naj bi take osebe, ki trpe na občutljivem želodcu, pile vodo rajši temperirano, torej potem, ko je že stala nekaj časa v sobi, zato da se ogneje premočnih ohlajenj želodeca.

Mrzla voda, ki jo pijemo, pride najprvo v želodec, kjer ostane gotov čas in ohlajajoče učinkuje na svojo okolico; tudi pospešuje izločevanje prebavnih sokov (želodčni sok, črevesni sok). Večinoma, in sicer precej hitro jo posejajo mnoge v želodcu se nahajajoče žile in jo prepeljejo v krvni krogotok, kjer redči kri in s tem zvišuje mimogrede krvni tlak, to je do izločitve vode potom ledvic.